

MIÉRT KELL A HALÁLT LEGYŐZNI?

(Húsvéti beszéd)

Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, felvitte csak őket külön egy magas hegyre, és szemük láttára elváltozott. Ruhája olyan tündöklő fehérre lett, amilyenre nem tud ruhafestő fehériteni a földön. És megjelent nekik Illés Mózesrel együtt, és beszélgettek Jézussal. Péter megszólalt, és ezt mondta Jézusnak: „Mester, jó nekünk itt lennünk, készítsünk ezért három sátrat: egyet neked, egyet Mózesnek és egyet Illésnek.” Mert nem tudta, mit mondjon, ugyanis annyira megrettentek. De felhő támadt, amely beárnyékolta őket, és hang hallatszott a felhőből: „Ez az én szeretett Fiam, reá hallgassatok!” És hirtelen, amint körülnéztek, már senki mást nem láttak maguk mellett, csak Jézust egyedül. Amikor jöttek lefele a hegyről, meghagyta nekik, hogy senkinek el ne mondják, amit láttak, hanem csak akkor, amikor az Emberfia már feltámadt a halottak közül. Ezért megkérdezték tőle: „Miért mondják az írástudók, hogy előbb Illésnek kell eljönnie?” Ő pedig így válaszolt: „Illés valóban előbb jön el és helyreállít mindent. Akkor viszont miért van megírva az Emberfiáról, hogy sok szenvedésben és megvetésben lesz része? De mondom nektek, hogy Illés már el is jött, és azt tették vele, amit csak akartak, ahogyan meg van írva róla.” (Mk 9,2–13)

„Kellemes húsvéti ünnepeket!” – Így köszöntjük egymást, mintha semmi másra nem lenne szükségünk, csak egy kis kellemességre. Kellemes az, ami könnyedén elviselhető, de azt hiszem, hogy az elviselhetőnél van jobb érzés is – például a boldogság. Karácsonykor, amikor a kisdéd születését ünnepeljük, az élet kezdetét, akkor bezzeg teli torokból kiáltjuk: Boldog karácsonyt! Húsvétkor azonban megelégszünk a „kellemessel” is.

De miért van így? Azért, mert a húsvét túl közel van a nagypéntekhez, ez az ünnep túlságosan is összekapcsolódik a halállal, és aki megérezte már a halál valóságát, örvend, ha legalább az elviselhetőség szintjén élhet ezzel a gondolat-
tal.

Mit tehetnénk magunkért és egymásért, hogy ez az ünnep ne csak kellemes, de boldog is legyen? Mit tehetnék érted, „hogylézzem a bánatod”, amelyet az újra és újra ismétlődő nagypéntek okoznak? Tehetünk-e valamit azért, hogy e halálközeli ünnepet hittel és boldogan tudjuk megélni?

Van olyan vélemény is, hogy csak szokásból ünneplünk, nem kimondottan hitből. Ünnepeink húsvétot, mert így szokás, zöldre a határ, már rég visszatértek a vándormadarak, tavasz van, újjáéled a természet, és újjászületünk mi is.

De ha csak ennyi a húsvét, akkor valóban nem lehet a kellemesnél több. Ám ha a hit ereje szünetlik újjá lelkünkben, akkor fel tudunk emelkedni a boldogságra. A halál fölött győzedelmeskedő hit és élet, jószág és szeretet kellene, hogy meghozza az ünnep boldogságát számunkra!

Akkor tudunk nagypéntek tudatában is boldogan ünnepelni, ha legyőzzük a halált, a haláltól való félelmet. Nehéz harc ez, veszélyes, csapdákkal teli. Hisz küzdünk azért, hogy legyőzzük a halálfélelmet, de ehhez nemcsak testi erő vagy áldozat, de lelki erő és lelki, szellemi áldozat is kell. Ahhoz, hogy győztesként kerüljünk ki ebből a csatából, meg kell szabadulnunk attól a kísértő gondolattól, hogy a halál félelme erősebb nálunk. Harcolni a halállal, a halálfélelemmel ahhoz a középkori párviadalhoz hasonlít, ahol a hős lovag kiüti ellenfele kezéből a fegyvert, de nem öli meg őt. Csak „hatástalanítja”. Modern hasonlattal élve: olyan a halállal való küzdelmünk, mint amikor a taposóaknára követ dobnak, hogy felrobbanjon, mielőtt az emberek rálépnének.

Mindnyájunk előtt ismert, hogy a többi keresztények egy erős hitbéli vallomással oldják fel a haláltól való rettegés iszonyát. *Jézus testileg feltámadt, mi is feltámadunk a végítélet napján* – mondják. És valóban, van, akit boldoggá tesz ez a hit. A többség előtt azonban a testi feltámadás csak homályos hittétel marad.

Erdélyi unitáriusként nem hiszem a testi feltámadást, következésképpen nem tehet boldoggá. Hiszem azonban a lelki feltámadást, a lelki újjászületés erejét, hiszem a lélek örökkévalóságát. Hiszem, hogy a földön élők kapcsolatban lehetnek azokkal, akik csak lélekben élnek, hiszem, hogy van lelki kapcsolat azokkal, akiknek teste a sírban pihen. Hiszem, hogy a hit erejével le tudjuk győzni a halált, a haláltól való félelmet. Mindezek igazolására és a *boldog* húsvéti vallomástétel céljából választottam húsvéti beszédem alapgondolatául a felolvasott bibliai verseket a Márk szerinti evangéliumból.

Jézus maga mellé veszi három tanítványát, és felmegy egy hegyre. Ott fent, a hegyen megdöbbenő dolog megy végbe: ahogy az evangélium mondja, Jézus „elváltozott”. Tündöklő fehér ragyogás áradt szét rajta, és megjelent a tanítványai előtt Mózes és Illés, amint Jézussal beszélgetnek. Aztán egy hang hallatszott: „ez az én szeretett fiam, reá hallgassatok.” Amint aztán a hegyről lefelé jöttek, Jézus meghagyta nekik, hogy senkinek ne szóljanak erről, csak amikor ő, az Emberfia – ahogy magát nevezte – feltámadt a halottak közül. A tanítványok meg is jegyezték a hallottakat, de „tanakodtak maguk között, mit jelent feltámadni a halottak közül.”

És azóta is tanakodnak – tehetnének hozzá az emberiség egészére gondolva –, pedig már eltelt két évezred. De ha olyan egyszerű volna ez az élet-halál harc, ha olyan egyszerű volna legyőzni a halálfélelmet, és Jézust követni, akkor akár fölösleges is volna húsvétot ünnepelni. Húsvétot éppen az teszi széppé, hogy mindannyian megküzdünk a hitért: vajon mi az igazság, és vajon mi az, mi minket boldoggá tud tenni annak ellenére, hogy tudjuk: mi is meg fogunk halni. Az a szép ebben a húsvéti küzdelemben, hogy feltesszük a nagy kérdést: ha Jézus szerintünk testileg nem támadt fel, mégis hogyan győzte le a halált? Ha Jézus testileg nem támadt fel, mégis értünk halt-e meg, és mi a közünk az ő halálához?

Mély meggyőződéssel hirdetem, Testvéreim, hogy Jézus értünk született és értünk is halt meg. Isten azért küldte nekünk Jézust, hogy számunkra utat mutasson. Jézus Isten felé vezet minket, meggyőz arról, hogy Istent szeretni, egymást szeretni – s nem utolsó sorban önmagunkat szeretni – az élet legnagyobb beteljesedése, a legnagyobb siker, amit elérhetünk. Jézus Isten felé vezet minket, mintegy iránytűként adja kezünkbe a hitet és a hit gyümölcseit. Nem engedí, hogy lemondjunk az életről, hogy szomorúak, gőgösek és embertelenek legyünk.

Értünk született, hogy tanítson minket, hogy tanítása, életpéldája út és igazság legyen számunkra. Értünk halt meg, hogy rávezessen: a halál nem tud győzni a hit fölött. Értünk halt meg, hogy bebizonyítsa: a halálfélelmet hittel és a hitből fakadó szeretettel le lehet győzni. Értünk halt meg, hogy tudtunkra adja: a lélek mindig újjászületik. Újjászületik a lelkünk, amikor lelkileg megtisztulunk, amikor megbánjuk a rosszat, az Istennek nem tetszőt, az Isten törvényeivel ellenkező tetteinket és gondolatainkat.

De nemcsak a mi lelkünk születik újjá, hogy nekünk e földi életben boldogságot hozzon, hanem az örökkévalóságba költözött lelke is újjászületik, és megnyilatkozik nekünk. Ahogy Jézusnak megjelent Mózes és Illés, ugyanúgy nekünk is megjelennek azok az Istent szerető lelkek, akik eligazíthatnak életünk nagy sorsfordulóinál.

Úgy hiszem, mindnyájunk nevében mondhatom: minden hegy, amelyet temetőkert borít be, számunkra szent hegy. S ha oda felmegyünk, talán nem látunk fényes-fehér ragyogást, de azokat igen, akiknek teste ott pihen. Láthatjuk azokat, akik előttünk jártak, s akik az emberiség történetében a fejlődés irányát Isten felé igazították.

Ünneplő Testvérem, nem kell testileg feltámadni ahhoz, hogy magunk mellett érezzük, akik az örökkévalóságban vannak, nem kell a testnek új életre támadnia ahhoz, hogy érezzük a nekünk megnyilatkozó lelkek szeretetét. Hisz bár nem élnek földi életet, mégis velünk vannak, biztatnak, erőt adnak. Hallod Jézus szavát, hallod szüleid szavát. Hallod a szót, és tudod, hogy egyszer te is hozzájuk mégy. Félfelhénel, de nem félsz, mert tudod, hogy a félelem ártalmas, tudod, hogy jobb szeretni és hinni, mint rettegni és félni.

Testvéreim, a hit megtartása nagyon nehéz. Az élet-halál harc is megpróbáló, és nem lehet csodálkozni azon, hogy egyesek a hit megtartása érdekében fanatikusok, elvakultak lesznek. Hisznek, és nem gondolkoznak, hisznek valamit, és nem érdekli őket semmi egyéb. Hisznek, mert hinni akarnak, sokszor úgy, ahogy Ady Endre fogalmazott: „Hiszek hitetlenül Istenben, mert hinni akarok...”

Egészséges vallásos hitünk sokszor a gyertyához hasonlít, amely világít ugyan, de közben elfogy. Hiszen húsvét van, és meggyőződéssel hirdetjük, hogy Jézus megtanított minket bátran élni, és a halálfélelmet legyőzni. Jézus bebizonyította számunkra, hogy a lélek örökkévaló... De közben hallgatjuk a híreket: kétszáznál több ember halt meg Madridban... Több ezren halnak meg naponta nem természetes halállal, nem önszántukból, nem egy nemes cél érdekében...

Ilyen tények ellenében tud-e még győzedelmesen harsogni a húsvéti diadalének ajkunkról? Erdélyi magyarságunk nap mint nap fogy, mert többen halnak, mint születnek, mert beolvadunk, elvándorlunk. Mindezek ellenére lehet-e igaz szívvel zsoltárt énekelni: feltámadunk, *csakazértis* újjászületünk, *azért sem* félünk?

Ha vannak is dolgok, amiket nem értünk, ha vannak is tények, amelyeket nehéz elfogadni, ha sok a kérdés és kevés a válasz, mégis hinni kell, szeretni és élni kell. A kevés válasz között pedig egyik legfontosabb a húsvéti válasz. Isten elküldte az emberiségnek Jézust, hogy megtanítson minket szeretni és hinni. Jézus meghalt értünk, mert meg akar szabadítani minket a halálfélelemtől. Jézus lélekben feltámadt, és újra meg újra megnyilatkozik nekünk, hogy ne csüggedjünk, hogy legyünk bátrak, hogy értelmesen éljük életünket. Vedd számba mindazokat, akiket szeretsz, azokat, akik itt a földön melletted vannak, s azokat, akik lélekben vannak veled. Beszélgetsetek el egymással erről az életről s az eljövendő halálról, beszélgetsetek el a szeretet és a hit erejéről, s meglátod, testvérem, úgy tűnik el majd félelmed, mint a harmat a nap sugarában.

Húsvét van, a halált legyőző élet ünnepe, a földi lét és az örökkévalóság ünnepe. Kellemes húsvét helyett boldog húsvétot kívánok, mert boldoggá tesz a hit! Boldogan mondom: nem győzhet le minket a halál, nem győzhet le minket a halálfélelem! Jézus velünk van, és utat mutat nekünk. Ezt az Istenhez vezető utat kell elfogadjuk, és másokkal is elfogadtassuk, hogy kevesebb legyen a gyűlölet, és kevesebb, avagy szebb legyen a halál, ha már jönnie kell. Az Istenhez vezető út hitből és szeretetből és együttérzésből van kirakva, s ha mindezek birtokában vagyunk, akkor szebb és értelmesebb lesz a földi élet.

Fogadd el testvérem ezt a húsvéti választ, engedd, hogy ez a hit megtartsa és elvezessen Istenhez, s egyben ahhoz a tiszta lelkiséghez, mit Jézus-tanítványságnak nevezünk! Hallgasd Jézus szavát, hallgasd szeretteid szavát, és örvendj a húsvéti evangéliumnak! Ámen.

Könyvszemle

Zsakó Erzsébet: *Hinni és tenni*. Az Unitárius Nőszövetség története. Kiadja az Erdélyi Unitárius Egyház. Kolozsvár, 2003. 419 l.

Ha majd valaki egyszer összegezni akarja az Unitárius Egyház teljes történetét, igazán jó munkát csak akkor végezhet, ha rendelkezésére állnak a részegységek történeti feldolgozásai, monográfiái. Így például az 1900-ig tartó oktatástörténet nagyrészt benne foglaltatik Gál Kelemen kétkötetes iskolatörténetében. Tóth György összegezte az egyház törvényeit. Az ifjúsági mozgalmak története is jórészt feldolgozott. De hány szegmentuma van még az egyházi-felekezeti életnek, amiről új szempontú összefoglalást kell készíteni. Ezek közé tartozott az unitárius nőmozgalom múltja is, s erről most, több mint egy évtizedes munkálkodást követően Zsakó Erzsébet készített négyszáz oldalas összefoglalást. Közel száz év eseményeit, vitáit s főleg tetteit vetíti elénk olyan részletességgel, mely már a teljesség határát súrolja, s adattárrá is teszi a könyvet.

A *Bevezetés*ben a nőmozgalom kezdeteiről, XIX. századi kialakulásáról közöl néhány érdekességet. Megtudjuk, hogy a nők először Új-Zélandban kaptak választójogot 1893-ban, s Romániában csak 1929-ben került sor erre, akkor is csak részlegesen. A női egyenjogúságot először Németországban iktatták törvénybe 1919-ben, Svájcban ez csak 1981-ben történt meg. A mi tájainkon 1948 és 1950 között születtek erre vonatkozó törvények. Ugyancsak itt olvashatunk a Dávid Ferenc Egyletről, melynek keretében az unitárius nőmozgalom kibontakozott.

A szerző előtt két lehetőség kínálkozott a feldolgozásra. Az egyik lehetett a kronologikus feldolgozás, ahol az egyes korszakokon belül mindenre kitérhet, a másik a részegységenkénti, az egyes tevékenységi területek bemutatása. A szerző a kettőt szerencsésen kombinálja, így sikerül sokoldalúan bemutatni tárgyát. Bizonyára olyan mennyiségű anyaga gyűlt fel, hogy a csupán kronológiai megközelítést ezek részletezése szétfeszítette volna.

Így a kötet kilenc fejezetre tagolódik, ezekből négy a kronologikus történeti rész, négy a nőszövetségi munka különböző vonatkozásaira tér ki, egy pedig az alapszabály-változásokat elemzi. A függelékek közt dokumentumközlést, névmutatókat, életrajzi adatokat, fényképeket találunk.

A szerző tehát négy fejezetre osztja az unitárius nőmozgalom történetét. Az első az „elméleti viták kora: 1885–1910”. Ez az a korszak, amelyben még jórészt férfiak intézik a nők ügyeit is. Boros György már 1885-ben, a Dávid Ferenc Egylet létrehozásakor gondol a nőkre: nemcsak tagok lehetnek az egyletben, hanem az egyik alelnök is nő, sőt, 1899-től már a választmány tagjainak fele is a nők közül kerül ki. Boros nők iránti tisztelete minden bizonnyal Brassai